

ZAŁĄCZNIK NR 1 - ZDANIE ZŁOŻONE PODRZĘDNE

Przypomnienie!

1. **Składnia** - to dział gramatyki zajmujący się budową wypowiedzi. Opisuje części składowe wypowiedzi i sposoby, w jaki się łączą.
2. **Zdanie** – wypowiedzenie, które zawiera orzeczenie.
3. **Zdanie złożone**- wypowiedzenie, które zawiera co najmniej dwa orzeczenia,

I. BUDOWA ZDANIA ZŁOZONEGO

W wypowiedzeniu podrzędnie złożonym **zdanie podrzędne** zwykle **zastępuje** (lub uzupełnia) jakąś **niewyrażoną część zdania nadrzędnego** (podmiot, przydawkę, dopełnienie lub okolicznik).

Zdanie podrzędnie złożone składa się z elementów zależnych – **podrzednego (P)** można powiedzieć: mniej ważnego i **nadrzednego (N)** ważniejszego, głównego. Zdanie podrzędne określa zdanie nadrzędne.

Kolejność zdań nadrzędnych i podrzędnych w zdaniach podrzędnie złożonych może być dowolna. C

Przykłady:

- **Kto nie lubi górskich wycieczek [N], może plażować nad morzem [P].**
- **Aby osiągnąć nasz cel [P], musimy to zrobić [N].**
- **On był dla mnie tym [N], kim ojciec dla syna [P].**

II, RODZAJE ZDAN ZŁOŻONYCH PODRZĘDNE

Zdanie złożone z podrzędnym:	Pytania kierowane do zdania podrzędnego	Przykłady (zdanie podrzędne jest zaznaczone)
podmiotowym	kto? co?	<i>Kto pod kim dolki kopie, ten sam w nie wpada. Co się odwlecze, to nie uciecze.</i>
orzecznikowym	kim jest? kim był? jaki jest? jaki był?	<i>Efekt wybuchu był taki, że spadłem z krzesła. Jestem tym, kim byłem.</i>
przydawkowym	jaki? który? czyj? ile?	<i>Zły to ptak, co własne gniazdo kala. Zobaczyła koleżankę, której nie widziała od lat.</i>
dopełnieniowym	przypadki zależne, oprócz mianownika	<i>Dzieci nie bardzo wierzą, że przyniosły je bociany. Wierzę temu, kto dotrzymuje słowa.</i>
okolicznikowym:		
miejsca	gdzie? skąd? dokąd? którędy?	<i>Pójdę tam, gdzie mnie oczy poniosą.</i>
czasu	kiedy? jak długo? odkąd?	<i>Nie czas żalować róż, gdy płoną lasy.</i>
sposobu	jak? w jaki sposób?	<i>Jak sobie kto pościele, tak się wyśpi.</i>
stopnia i miary	w jakim stopniu? jak bardzo?	<i>Im człowiek starszy, tym mądrzejszy.</i>
celu	po co? w jakim celu?	<i>Poszedł do liceum, by zdobyć wiedzę.</i>
przyczyny	dlaczego?	<i>Jadła z apetytem, ponieważ była głodna.</i>
przyzwolenia	mimo co? mimo czego?	<i>Choć ciągle pada, wyjdę na spacer.</i>
warunku	pod jakim warunkiem?	<i>Jeśli nie chcesz mojej zguby, krokodyla daj mi luby.</i>

Wykresy zdań wykonujemy w zależności od tego, które zdanie składowe jest zdaniem nadrzędnym, wtedy to zdanie znajduje się na najwyższym poziomie. Należy pamiętać o **imiestwowowych równoważnikach zdań** – współczesnym *-qc* i uprzednim *-wszy*, które na wykresach umieszczamy na linii falistej.

